

Tento text je sestaven z kratičkých ukázek z knihy Rolník a krajina. Pod pojmem „rolník“ rozumějte dnešního soukromě hospodařícího rolníka nebo ty zbylé hospodáře, kteří hospodařili samostatně za socialismu

LAPKA, M; GOTTLIEB, M. *Rolník a krajina. Kapitoly ze života soukromých rolníků*. Praha: Slon, 2002

...
Pocit, že krajina by měla být pěkná, hezká, v pořádku, tento pocit u převážné většiny rolníků zůstal. V rozhovorech se ukázalo, že porušování rozměrů a uspořádání české krajiny, což způsobovaly gigantické stavby a nesmyslně scelované lány, bylo pro rolníky něco, co porušovalo samy základy, z nichž vyrůstá česká krajina. Rolníci, které jsme navštívili, nám říkali, že se snaží podle svých sil uvést věci do pořádku - obnovují křížky, kapličky, aleje, polní cesty a sochy. Záleželo jim na tom, abychom se o tom sami přesvědčili.

Říkáme-li rolník, říkáme zároveň půda a vztah k ní. Vztah k půdě je rozhodující znak pro evropskou rurální kulturu. Vlastnictví půdy se chápalo nejen jako zdroj obživy, ale také jako charakterotvorný zdroj myšlenkového a citového světa rolníka a jeho kultury. Půda je pro rolníky bez výjimky něco živého, k čemu je také třeba se chovat jako k živé bytosti, bez násilí a se znalostí toho, co ona potřebuje. Přes 7 % rolníků také odpovídá, že nejhorším výsledkem práce socialistických zemědělských výrobních organizací byla ztráta vztahu k půdě a k hospodaření. (s. 48)

...
Rolníci se vztahují ke krajině jako ke zdroji nejen ekonomických, ale také kulturních hodnot. Ty považují za důležitou součást své vlastní existence. Tomu odpovídají tři nejvyšší hodnocení krajinných struktur: rybníčky, menší pole, polní cesty. Jedná se o ekonomické zdroje, ale zároveň o struktury krajiny, které mohou vytvářet její estetický obraz. Za nimi následuje další trojice: keře, aleje, kapličky. Zde je estetický potenciál těchto struktur ještě výraznější než v první trojici.

Z dotazníku a z rozhovorů plyne, že většina rolníků si je vědoma významu své práce pro krajinu. Chápu ji jako svoje poslání, svoji misi. Objevuje se tu zmíněný kultivační charakter rolnické práce. Jsou přesvědčeni, že nejlépe zajistí péči o krajinu oni sami (62 %). Ve velké většině odmítají názor, že péči o krajinu zajistí státní správa - to znamená úředníci Ministerstva životního prostředí - proti je 71 %, ostatní neví nebo neuvedli. (s.52-53)

...
Významnou pro naše rolníky je otázka mezí. Mez pro rolníky není jen hranice pozemků. Zcela přirozeně spojují ekologické a ekonomické užitky mezí. Při rozhovorech jsme zjistili, že ztráta výměry, zabraná mezemi, je pro rolníky zanedbatelná ve srovnání s ochrannou funkcí mezí... (s. 55)

...
Závěrem můžeme konstatovat, že zjednodušený pohled na vztahy rolníka ke krajině neodhalí jeho ekologický a kulturní potenciál pro krajinu. Zjednodušený „standardní“ pohled bude vždy dávat přednost pouze ekonomickému hledisku, bez ohledu na uspořádání české krajiny. Rolníci se však ve své většině cítí dobrovolně zodpovědní za stav krajiny, kam dosahuje jejich činnost. Spojují ekonomické hledisko s dalšími integrálními ukazateli, jako s estetikou krajiny, kulturou vesnice a podobně.

Na druhé straně je však třeba rolníka vidět jako rolníka. Není to profesionální ekolog, ani profesionální ochránce přírody, ani etnograf. Nemůžeme v něm vidět ani snílka, který bez jakéhokoliv ohledu na vlastní zisk bude pečovat o krajinu. Tím bychom vydávali naše vlastní, často nejlepší úmysly, za skutečnost. Venkovská komunita všechny zmíněné role prožívá a uskutečňuje, ale jejím jádrem zůstává rodinné hospodaření na půdě, na zděděném gruntu. Nelze násilně oddělovat jejich produkci, ochranu vlastní půdy a ekonomický zisk. Zde vede tenká hranice, která je ovlivňována zemědělskou politikou státu, avšak při vhodném uspořádání ekonomických nástrojů lze tradice rodinného hospodaření zcela přirozeně využít k péči o krajinu. (s. 56)